

POSTANOWIENIE

Dnia 2 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z powództwa D. K.
przeciwko Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Ł.
o przywrócenie do pracy, wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 2 grudnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 3 kwietnia 2019 r., sygn. akt XXI Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od Ośrodka Pomocy Społecznej w Ł. na rzecz D. K.
kwotę 2.265 (dwa tysiące dwieście sześćdziesiąt pięć) zł tytułem
zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Ośrodek Pomocy Społecznej w Ł. zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 kwietnia 2019 r., którym to wyrokiem Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 20 sierpnia 2018 r. i przywrócił powódkę D. K. do pracy u strony pozwanej oraz zasądził od niej w wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy.

Skargę oparto na naruszeniu prawa materialnego:

- 1) art. 52 § 1 pkt. 1 k.p., przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż niewykonywanie przez pracownika poleceń pracodawcy, naruszanie uzgodnionych terminów realizacji zadań służbowych, sporządzanie nieprecyzyjnych

raportów dotyczących wykonywania pracy nie stanowi ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych, a jedynie jest wyrazem wołania o pomoc;

2) art. 39 k.p., przez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż w niniejszym stanie faktycznym sprawy, w związku z niewykonywaniem przez powódkę jej podstawowych obowiązków pracowniczych, niewykonywaniem poleceń przełożonych, jej zawinienie działanie nie miało charakteru ciężkiego i pracodawca mógł zastosować względem niej wypowiedzenie umowy o pracę, a nie rozwiązanie, co jest sprzeczne z treścią powyższego przepisu;

3) art. 56 § 1 i 2 k.p. w związku z art. 45 § 2 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie i przywrócenie powódki do pracy, podczas gdy rozwiązanie z powódką umowy o pracę bez wypowiedzenia było uzasadnione ze względu na ciężkie naruszenie przez nią podstawowych obowiązków pracowniczych;

4) art. 57 § 2 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie na rzecz powódki wynagrodzenia za cały czas pozostawania bez pracy, podczas gdy rozwiązanie z nią umowy o pracę bez wypowiedzenia było uzasadnione;

5) art. 8 k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, iż z okoliczności sprawy nie wynika, by roszczenie powódki o przywrócenie do pracy było nadużyciem prawa, podczas gdy z okoliczności faktycznych sprawy w sposób bezpośredni wynika, iż takie właśnie postępowanie cechowało powódkę.

Zarzucono także naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy tj.:

1) art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c. w związku z art. 316 § 1 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 391 § 1 zdanie pierwsze k.p.c., przez „dopuszczenie do powstania istotnych braków uzasadnienia zaskarżonego wyroku”, tj. sformułowanie przez Sąd Okręgowy uzasadnienia wyroku w taki sposób, iż uniemożliwia to dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego;

2) art. 386 § 1 k.p.c., przez jego zastosowanie i uwzględnienie apelacji powódki, w sytuacji gdy była ona oczywiście bezzasadna.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący stwierdził, „że skarga jest w pełni zasadna”, gdyż zachodzi potrzeba

wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, tj. art. 52 § 1 pkt 1 k.p. Przepis ten stanowi o możliwości rozwiązania bez wypowiedzenia umowy z pracownikiem w sytuacji ciężkiego naruszenia przez niego podstawowych obowiązków pracowniczych, podczas gdy katalog takich naruszeń nie został w Kodeksie pracy stypizowany i każdorazowo jego zastosowanie budzi poważne wątpliwości, orzecnictwo stoi na ugruntowanym stanowisku, iż stosowanie tego przepisu powinno być dokonywane z dużą dozą ostrożności i każdorazowo zostaje dokonana ocena, kiedy takie rozwiązanie jest zgodne z prawem i nie narusza przepisów o rozwiązywaniu umów w trybie.

Skarżący wskazał także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż uchybienia, jakich dopuścił się Sąd drugiej instancji, miały charakter kwalifikowany, a zaskarżony wyrok jest sprzeczny z zasadniczymi przepisami prawa. Zaskarżone rozstrzygnięcie w sposób oczywisty narusza przepisy prawa materialnego, jak również przepisy postępowania w stopniu mającym wpływ na treść orzeczenia. W ocenie Sądu Okręgowego, pozwany nieprawidłowo zastosował względem powódki rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia, podczas gdy z okoliczności niniejszej sprawy wynika, zdaniem Sądu drugiej instancji, iż przyczyny, na które wskazuje pracodawca, w rezultacie mogłyby zaistnieć — jednakże nie ma w nich zawinienia po stronie powódki — dlatego też należałoby wypowiedzieć jej umowę, a nie ją rozwiązywać. „Sąd Okręgowy celowo umniejsza wagę poczynąń jakich dopuściła się powódka, by tym samym pracodawca doszedł do błędnego koła, w którym nie będzie mógł zastosować w urzędzie dyscypliny pracy, gdyż powódce ze względu na ochronę wynikającą z art. 39 k.p. nie mogła zostać wypowiedziana umowa o pracę. Bacząc na charakter jej poczynąń oraz brak stosowania się przez nią do poleceń pracodawcy, jak najbardziej uzasadniał rozwiązanie z nią umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt. 1 k.p.”

Powódka, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania, a przypadku przyjęcia jej do rozpoznania - o oddalenie skargi kasacyjnej oraz o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą

być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest jednak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia: Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: (1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżący wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadnił jej oczywistą zasadnością, a także potrzebą wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Skarżący twierdzi, że oczywista zasadność skargi polega na naruszeniu przepisów prawa procesowego i materialnego. Przypomnieć zatem należy - odnośnie do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie

kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). W razie powołania tej przesłanki przedsądu należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08 LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Skarżący wymagań tych nie spełnił nawet w stopniu elementarnym, bowiem we wniosku nie określił przepisów, które miałyby być w sposób oczywisty naruszone. Gdyby nawet przyjąć, że chodzi o wszystkie podstawy kasacyjne, to brak jest jakiegokolwiek wyводу, z którego wynikałoby, na czym polega ich kwalifikowana obraza. Co więcej, jeśli miałoby to dotyczyć art. 52 § 1 pkt 1 k.p., to, wedle skarżącego, ten przepis wymaga wykładni. Tak ujęte w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu wzajemnie się wykluczają. W orzecznictwie przyjęty jest pogląd, że nie można twierdzić, iż skarga jest oczywiście uzasadniona (co ma

miejsce wówczas, gdy stwierdzone naruszenia prawa są widoczne na pierwszy rzut oka, bez pogłębionej analizy prawnej) i że jednocześnie w sprawie występują poważne zagadnienia prawne, które wymagają zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie pogłębionej interpretacji niejasnych przepisów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 2012 r., I UK 414/12, LEX nr 1675171). To co ma świadczyć o oczywistej zasadności skargi, nie może być jednocześnie ujmowane jako podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., gdyż jeżeli występuje istotne zagadnienie prawne albo poważny problem świadczący o potrzebie wykładni przepisu, to nie można jednocześnie twierdzić, że z tych samych przyczyn skarga jest oczywiście uzasadniona, jako że twierdzenie o oczywistej zasadności skargi pozostaje wówczas w kolizji z problemami prawnymi warunkującymi pierwszą i drugą podstawę przedsądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2012 r., I UK 118/12, LEX nr 1675225). Zatem nie do pogodzenia z oczywistą zasadnością skargi jest formułowanie w niej zagadnień prawnych, wymagających rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy lub wskazywanie na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2011 r., II UK 24/11, LEX nr 1365662).

Z kolei skuteczne powołanie przez skarżącego przesłanki objętej art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351). Skarżącego obciążała zatem obowiązkiem przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej

okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne odnośnie do art. 52 § 1 pkt 1 k.p. (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/06, LEX nr 950814).

Wymagań tych skarżący również nie spełnił, nie przedstawił bowiem żadnych wątpliwości odnośnie do wykładni art. 52 § 1 pkt 1 k.p., przy czym podkreślić należy, że zastosowane w tym przepisie nieostre sformułowanie o „ciężkim” naruszeniu podstawowych obowiązków pracownika służy elastyczności stosowania tego przepisu i możliwości odniesienia go do wielu zróżnicowanych stanów faktycznych. Natomiast judykatura wypracowała jednolicie podstawowe kryteria, w oparciu o które dokonuje się oceny zachowania pracownika w kontekście tego przepisu. Przyjmuje się, że w użytym w powołanym przepisie pojęciu „ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracowniczych” mieszczą się trzy elementy. Są to: 1. bezprawność zachowania pracownika (naruszenie podstawowego obowiązku pracowniczego); 2. naruszenie albo zagrożenie interesów pracodawcy; 3. zawinienie obejmujące zarówno winę umyślną, jak i rażące niedbalstwo. Bezprawność zachowania pracownika jest przy tym rozumiana jako zachowanie sprzeczne z obowiązującymi tego pracownika regułami wynikającymi z przepisów prawa pracy, które może polegać zarówno na działaniu, jak i na zaniechaniu. Sama bezprawność zachowania pracownika nie uzasadnia jeszcze rozwiązania z nim umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 7 lutego 2008 r., II PK 162/07, OSNP 2009 nr 7-8, poz. 98; z dnia 10 października 2013 r., II PK 13/13, OSNP 2014 nr 9, poz. 125; z dnia 10 marca 2015 r., II PK 105/14, LEX nr 1663403). Bezprawności musi bowiem towarzyszyć spełnienie dwóch pozostałych, wymienionych wyżej elementów. Odnośnie do stopnia winy w orzecznictwie ukształtował się natomiast jednolity pogląd, że powinna ona przejawiać się w umyślności (złej woli) lub rażącym niedbalstwie pracownika (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 21 lipca 1999 r., I PKN 169/99, OSNAPiUS 2000 nr 20, poz. 746; z dnia 11 września 2001 r., I PK 634/00, OSNP 2003 nr 16, poz. 381; z dnia 21 września 2005 r., II PK 305/04, Monitor Prawa Pracy - wkładka 2005 nr 12, s. 16; z dnia 27 października

2010 r., III PK 21/10, LexPolonica nr 2793042). Są to dwie odrębne postacie winy. Rażące niedbalstwo, to rażące niedołożenie staranności wymaganej od pracownika. Wina w tej postaci może obejmować zachowania lekkomyślne, gdy pracownik przewiduje, że swoim zachowaniem uchybi obowiązкови, ale bezpodstawnie przypuszcza, że do tego nie dojdzie oraz przypadki niedbalstwa, polegającego na tym, że pracownik nie przewidział, że swoim zachowaniem naruszy obowiązek, ale mógł i powinien był to przewidzieć (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2002 r., I PKN 850/00, LEX nr 560530). Rażący charakter przejawia się w wyjątkowo lekceważącym stosunku pracownika do jego obowiązków. Rażące niedbalstwo jako element ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków pracowniczych (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.) jest postacią winy nieumyślnej, której nasilenie wyraża się w całkowitym ignorowaniu przez pracownika następstw jego działania, jeżeli rodzaj wykonywanych obowiązków lub zajmowane stanowisko nakazują szczególną przezorność i ostrożność w działaniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 września 2001 r., I PKN 634/00, OSNP 2003 nr 16, poz. 381). Natomiast wina umyślna wyraża się w tym, że pracownik chce przez swoje zachowanie wyrządzić szkodę pracodawcy lub co najmniej świadomie się na to godzi.

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzeczono jak w sentencji. O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 9 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265) oraz art. 108 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.